

Postbus 619 3300 AP Dordrecht

Raadsinformatiebrief

Aan de (plv.) leden van de Drechtstraad

Bezoekadres

Spuiweg 5-7
3311 GT Dordrecht

IBAN: NL66BNGH0285127853
BIC: BNGHNL2G

Telefoon: 078-770 7149

E-mail: itjm.reijerse@drechtsteden.nl

Bijlage(n): 5

Behandeld door: I.T.J.M. Reijerse

Onderwerp: Reactie op de artikelen in het AD over de daling in huishoudelijke hulp

Datum: 29 maart 2018

Ons kenmerk: BDR/18/2050426

Geachte dames en heren,

Toelichting

Middels deze raadsinformatiebrief willen wij graag reageren op de recente artikelen in het Algemeen Dagblad van 19, 20 en 21 maart jl. met betrekking tot het onderzoek dat I&O-research heeft uitgevoerd naar de oorzaken van de bestandsontwikkeling op de Wmo-maatwerkvoorzieningen.

In de betreffende artikelen wordt gesuggereerd dat het Drechtstedenbestuur de Drechtstraad verkeerd geïnformeerd heeft over (de oorzaken van) de daling van het aantal indicaties Huishoudelijke Ondersteuning en dat de consultants van de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) "er nadrukkelijk op aansturen dat mensen afzien van hulp". Dit zou onder meer blijken uit de – niet correcte – conclusie die het AD trekt over het percentage inwoners dat zich bij de SDD meldt met een ondersteuningsvraag en na een gesprek met een consultant afziet van het aanvragen van een maatwerkvoorziening.

In de artikelen worden door het AD verschillende aannames gedaan die niet overeenkomen met de uitkomsten van het onderzoeksrapport waarnaar verwezen wordt. Via deze raadsinformatiebrief worden deze aannames en uitspraken in het juiste perspectief gezet.

Beknopte samenvatting

- Waar het aantal indicaties voor huishoudelijke ondersteuning in de periode 2013-2017 met 25% is gedaald, is het aantal indicaties voor individuele begeleiding (30%) en dagbesteding (25%) in de afgelopen 2 jaar gestegen.
- Het gebruik van Huishoudelijke Ondersteuning (HO) ligt in de Drechtsteden 10 % hoger dan het landelijk gemiddelde.
- In tegenstelling tot wat in de AD-artikelen staat, worden de eigen bijdrage en de inkomensontwikkeling wel genoemd als een deel van verklaring waarom de HO afneemt. Dit samen met de recente constatering van I&O Research dat landelijk ook sprake is van een daling van het aantal HO klanten, maakt deze verklaringen des te meer aannemelijker.
- De in het AD gewekte suggestie dat Wmo-consulenten erop aansturen dat mensen afzien van hulp is niet juist. In het onderzoek wordt geconcludeerd dat het logisch is dat de rol van consultants van invloed is op de uiteindelijke uitkomst van een keukentafelgesprek,

aangezien zij klanten adviseren op basis van een onderzoek naar de ondersteunings-behoefte, eigen en sociale kracht en (eventueel passende) voorliggende voorzieningen, conform de Wmo 2015.

- Het is onjuist dat 70% van de aanvragers na het keukentafelgesprek geen aanvraag doet. Feitelijk is het zo dat ongeveer 70% van de inwoners die zich bij de SDD meldt voor HO het advies krijgt om een aanvraag te doen. Van de aanvragers krijgt bijna iedereen de gevraagde ondersteuning.
- In het onderzoek staat dat de onderzoeksgroep "melders" zelfredzamer, sociaal sterker en actiever zijn, meer hulp uit hun omgeving ontvangen en meer financiële middelen hebben. Dit blijkt uit de onderzoeksuitkomst dat ongeveer 83% van de "melders" een andere oplossing vindt voor hun ondersteuningsvraag.

Navolgend puntsgewijs een uitgebreidere toelichting.

25% daling in aantal klanten met een maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning (HO)

Het is correct dat in de periode 1-1-2013 tot 1-1-2017, de periode waar het onderzoek op focust, sprake is geweest van een daling van het aantal klanten HO van 25%. Vanaf de 2^e helft van 2017 zien we overigens weer een lichte stijging.

De ontwikkeling van het aantal Wmo-klanten dat gebruik maakt van de verschillende voorzieningen wordt in de verantwoordingsstukken periodiek inzichtelijk gemaakt. Onverlet de genoemde daling ligt het gemiddelde gebruik HO per 1000 inwoner in de Drechtsteden overigens nog steeds circa 10% hoger dan het landelijk gemiddelde¹.

Waar het aantal klanten dat gebruik maakt van de zogenaamde "oude" Wmo-voorzieningen (vervoersvoorzieningen, woningaanpassingen en huishoudelijke ondersteuning) daalt, neemt het aantal klanten voor de "nieuwe" voorzieningen (individuele begeleiding en dagbesteding) sterk toe. In de periode 2016 tot en met 2017 gaat het bij individuele begeleiding om een toename van 30% en bij de voorziening dagbesteding bedraagt de stijging 25%.

Deze tegengestelde ontwikkelingen vormden voor de Sociale Dienst Drechtsteden de aanleiding om nader onderzoek te laten uitvoeren door I&O-research. Zoals eerder in de raadsinformatiebrief van 8 maart 2018 aangegeven, viel de mate waarin verklaringen voor de verschillen in trends werden gevonden (middels het onderzoek) enigszins tegen.

Eigen bijdrage en inkomensontwikkeling als één van de verklarende factoren

In de raadsinformatiebrief van 8 maart 2018 zijn de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek samengevat. Hierbij is onder meer aangegeven dat de combinatie van eigen bijdragen en de inkomensontwikkeling van 65+'ers in de regio een deel van de verklaring vormt voor de daling in het gebruik van HO.

In tegenstelling tot de berichtgeving in het AD komt bovenstaande wel degelijk overeen met de conclusies van het onderzoeksbureau. In het hoofdstuk waarin de conclusies zijn beschreven (pag. 40) geven de onderzoekers aan "dat de eigen bijdrage een rol speelt in de keuzes bij huishoudelijke hulp en dat ook uit andere onderzoeken blijkt dat de eigen bijdrage invloed heeft op het afwijzen van een voorziening". Wel tekent het bureau hierbij aan dat, naast de demografische en beleidsontwikkelingen, ook andere factoren een rol moeten spelen aangezien het effect van de eigen bijdrage landelijk speelt en de daling van het aantal indicaties HO in de Drechtsteden afwijkt van de landelijke ontwikkeling waar juist sprake zou zijn van een stijging.

De berichtgeving was aanleiding om het onderzoeksbureau te vragen om een uiteenzetting van de landelijke stijgende trend. Uit de ontvangen reactie blijkt dat het onderzoeksbureau de gebruikte gegevens over de landelijke ontwikkelingen in het gebruik van huishoudelijke ondersteuning onjuist heeft geïnterpreteerd. I&O Research heeft ons op 23 maart 2018 de volgende verklaring toegezonden:

"De conclusie dat er sprake is van een landelijke trend van toename bij de indicaties voor huishoudelijke hulp kunnen wij op basis van de gebruikte cijfers niet onderbouwen. Er is gebruik gemaakt van onvolledige statistieken. In 2016 hebben meer gemeenten dan in 2015 cijfers over het aantal indicaties huishoudelijke hulp aangeleverd waardoor er sprake lijkt van een absolute toename. Echter wanneer dit

¹ Gemeentelijke monitor sociaal domein

gerelateerd wordt aan het aantal inwoners dan zien we ook landelijk een dalende trend indicaties huishoudelijke hulp. De trend van Drechtsteden lijkt daarmee in lijn met de landelijke ontwikkeling. Wij betreuren dat deze zin in het rapport is opgenomen. Onze welgemeende excuses hiervoor."

In eerste instantie heeft de SDD deze gegevens niet gecheckt. Ten eerste omdat de dienst er vanuit ging dat I&O Research gegevens juist gebruikte; ten tweede omdat het rapport juist door het ontbreken van eenduidige verklaringen een beperkte waarde had. Nadat het AD op basis van een verkeerde interpretatie van het rapport een aantal artikelen publiceerde, is er alsnog bij I&O Research om opheldering gevraagd.

Rol van de consulent

Conform hetgeen in de eerdere raadsinformatiebrief over het I&O-onderzoek reeds is aangegeven, maakt het onderzoek duidelijk dat ook rol van de consulent van invloed is op de bestandsontwikkeling. Wij maken hierbij echter ernstig bezwaar tegen de in het AD gewekte suggestie dat Wmo-consulenten er nadrukkelijk op aansturen dat mensen afzien van hulp. Dit komt ook niet overeen met hetgeen I&O Research hierover rapporteert.

In het onderzoek wordt geconcludeerd dat het logisch is dat de rol van consulenten van invloed is op de uiteindelijke uitkomst van een keukentafelgesprek, aangezien zij klanten adviseren op basis van een onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte, eigen en sociale kracht en (eventueel passende) voorliggende voorzieningen, conform de Wmo 2015. De onderzoekers geven hierbij verder aan dat het aantal indicaties wordt beïnvloed wanneer consulenten meer dan in het verleden kijken naar eigen en andere oplossingen, voordat zij een indicatie afgeven. Voor dagbesteding en individuele begeleiding bestaan minder alternatieven in de reguliere markt, waardoor dit voor deze voorzieningen minder van toepassing zal zijn.

Zoals aangegeven in de raadsbeantwoordingsbrief van 8 maart jl. is deze bevinding inherent aan de wettelijke voorgeschreven werkwijze van de Wmo 2015 en ook volledig in de lijn met het "ontwerp Wmo 2015" zoals beschreven in het Wmo-beleidsplan 2018-2018.

Hiermee wordt nadrukkelijk niet gezegd dat de consulent het onderzoek een bepaalde kant op "stuurt", zoals in het AD wordt gesuggereerd, maar dat de bevindingen van de consulent en de informatie over de te betalen eigen bijdragen aanleiding kunnen geven voor de betrokkenen om al dan niet een voorziening aan te vragen.

Aanname dat 70% van de melders na gesprek met de consulent afziet van een aanvraag klopt niet

In het AD wordt de bewering gedaan dat "70% van de aanvragers na het gesprek geen aanvraag doet". Dit berust op een onjuiste interpretatie van de gegevens. I&O hanteert in zijn onderzoeksopzet een aantal definities om de verschillende onderzoeksgroepen te onderscheiden. Een van die definities is "melders", ofwel "personen die na het gesprek met de gemeente geen aanvraag hebben ingediend voor een voorziening". De onderzoeksdoelgroep "melders" beslaat echter een klein deel van het totaal aantal inwoners dat zich meldt met een ondersteuningsvraag.

In tabel 3.1 van het onderzoeksrapport wordt het absoluut aantal personen weergegeven dat na het keukentafelgesprek besloten heeft geen aanvraag te doen voor een 'oude' Wmo-voorziening. In dezelfde tabel staat weergegeven welk percentage dat is van het totaal aantal personen dat eenzelfde besluit heeft genomen. Het totaal is dan deze aantallen voor de 'oude' en de 'nieuwe' voorzieningen bij elkaar opgeteld. Uit de tabel is af te lezen dat in 2016 en 2017 van het totaal aantal melders dat besloten heeft geen voorziening aan te vragen, het bij 70% ging om een 'oude' voorziening, waaronder dus huishoudelijke ondersteuning.

Feitelijk is het op dit moment zo dat 70% van alle personen die zich melden met een verzoek om HO, een positief advies krijgt om de voorziening aan te vragen. Ongeveer 95% van de mensen die een maatwerkvoorziening HO aanvraagt, krijgt deze ook.

Positie van de melders

I&O Research concludeert dat de onderzoeksgroep "melders" over het algemeen zelfredzamer is dan bestaande klanten. Daarnaast beoordelen "melders" hun zelfredzaamheid beter, zijn sociaal actiever en sterker, hebben meer financiële middelen en ontvangen meer hulp uit hun omgeving. Dit blijkt ook uit de constatering van I&O dat 83% van de "melders" een andere oplossing voor hun ondersteuningsvraag heeft gevonden.

Deze bevindingen bevestigen ons inziens daarom juist de correcte toepassing – en daarmee de rol van de consulent – van het proces van indicatiestelling Wmo, waarmee maatwerkvoorzieningen blijven voorbehouden aan inwoners die tekort schieten in eigen of sociale kracht, en waarvoor geen algemene of voorliggende voorzieningen voorhanden zijn. Hiermee wordt geenszins ontkent dat er ook kwetsbare melders" (en "stoppers") zijn, die een lage zelfredzaamheid en weinig financiële draagkracht hebben. Ongeveer 10% van de "melders" geeft aan slecht tot niet rond te komen en dit geldt voor 11% van de "stoppers". Het is terecht dat I&O Research adviseert om voor deze groepen aandacht te houden.

Samenvatting

Met deze raadsinformatiebrief ontvangt de Drechtstraad een reactie op de recente artikelen in het Algemeen Dagblad met betrekking tot het onderzoek dat I&O Research heeft uitgevoerd naar de oorzaken van de bestandsontwikkeling op de Wmo-maatwerkvoorzieningen.

Verdere procedure, communicatie en uitvoering

Niet van toepassing.

Hoogachtend,
het Drechtstedenbestuur,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart
secretaris

mr. A.W. Kolff
voorzitter

Bijlagen: 1. Raadsinformatiebrief 'Onderzoek naar de bestandsontwikkeling maatwerkvoorzieningen Wmo' met rapport.
2. Artikelen AD van 19, 20 en 21 maart 2018